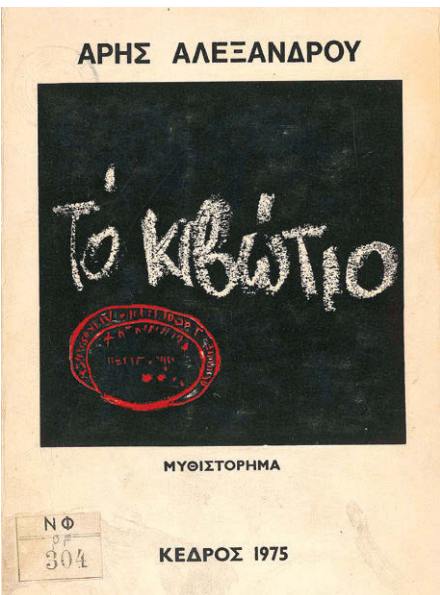

Από αριστερά: Προπαγανδιστικές αφίσες του απριλιανού καθεστώτος - η δεύτερη σχετικά με τη διαγραφή των αγροτικών χρεών. «Το κιβώτιο» (1975), ίσως το εμβληματικότερο έργο της νεοελληνικής λογοτεχνίας, εδώ στην α΄ έκδοση από τον Κέδρο. Αφίσα υπέρ της αβασιλευτής Δημοκρατίας στο δημοψήφισμα για το πολιτειακό, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1974. «Αντί», πρώτο μεταχουντικό τεύχος (7.9.1974) του μακροβιότερου και σημαντικού πολιτικού περιοδικού.

Η επίπονη διαδρομή προς τη Δημοκρατία

Ξενάγηση της «Κ» στην έκθεση «Τομή '74», που εγκαινιάστηκε πρόσφατα στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Από τον τίτλο της ακόμη η έκθεση «Τομή '74. Από τη δικτατορία στη δημοκρατία» που πολύ πρόσφατα άνοιξε τις πόρτες της στο κοινό, αναφέρεται σε μια διαδρομή. Διαδρομή στον χρόνο, από το 1967 μέχρι και τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1980, σε μια περίοδο που υπερβαίνει χρονολογικά τα τυπικά όρια που θέτουν έως τώρα οι επιτειακές εκδηλώσεις για τη συμπλήρωση 50 χρόνων από την κατάρρευση της δικτατορίας των συνταγματαρχών και την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το 1973-1974.

Για τους εμπνευστές της έκθεσης, το 1974 υπήρξε μια τομή στο «σώμα» της χώρας, για αυτό η έκθεση λειτουργεί ως άλλος «χάρτης» της. Με μοναδικά αρχειακά τεκμήρια και πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό, ταξιδεύει το κοινό της στα ύδατα μιας κληρονομιάς που η Γ' Ελληνική Δημοκρατία δεν έχει ακόμη εξερευνήσει ενδελεχώς.

Με αυτήν την έννοια η «Τομή '74» είναι μια έκθεση μνήμης και παιδείας, καρπός συνεργασίας των Γενικών Αρχείων του Κράτους (ΓΑΚ), της Ελληνικής Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης (ΕΡΤ) και της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (ΕΒΕ). Μια πολυπληθής επιστημονική επιτροπή με εκπροσώπους των τριών φορέων αποθησαύρισε, συσχέτισε και παρουσιάζει εκθέματα που αφορούν τη δικτατορία, τον αντιδικτατορικό αγώνα, τον πρώτο χρόνο της Μεταπολίτευσης με τις μεγάλες θεσμικές αλλαγές, και γενικότερα την κοινωνική και πολιτιστική εξέλιξη επί τουλάχιστον μία δεκαετία.

Ο επισκέπτης γρήγορα θα προσπεράσει την εικαστική εγκατάσταση του Αλέξη Φιδετζή στο ισόγειο της ΕΒΕ - βρίσκεται κυριολεκτικά εκτός τόπου και χρόνου ως προς το διακύβευμα της έκθεσης. Μια ιστορική έκθεση κατά τη γνώμη μας έχει ανάγκη από μια μουσειογραφική μελέτη που θα αναδείξει την εργασία των επιστημονικών συνεργατών και θα διευκολύνει τους επισκέπτες να παρακολουθήσουν το επιμελητικό αφήγημα. Στην ξενάγηση που ανέλαβαν να κάνουν για την «Κ» δύο μέλη της επιστημονικής επιτροπής, ο αρχειονόμος των ΓΑΚ

Για τους εμπνευστές της έκθεσης, το 1974 υπήρξε μια τομή στο «σώμα» της χώρας, γι' αυτό η έκθεση λειτουργεί ως άλλος «χάρτης» της.

Γιάννης Γκαβρίνας και ο φιλόλογος Φίλιππος Παππάς ξεπεράσαμε τις απορίες σχετικά με τον καλλιτεχνικό σχεδιασμό, και μίπακαμε γρήγορα στην ουσία της έκθεσης.

Στον πρώτο όροφο, τα αρχειακά τεκμήρια του ΓΑΚ καταφέρνουν να οργανώσουν το περιεχόμενο της συλλογικής μας μνήμης μέσω μιας θεματικής ομαδοποίησης από την οποία δεν λείπουν τα ορόσημα της εξέγερσης του

Στιγμιότυπο από αντιδικτατορική διαδήλωση στο Λονδίνο τον Απρίλιο του 1968, με κεντρική ομιλήτρια τη Μελίνα Μερκούρη.

Στη φωτογραφία από αντιδικτατορική διαδήλωση στο Λονδίνο, διακρίνονται τα γράμματα του πληροφωριστή του καθεστώτος που υποδεικνύει τον οργανωτή.

Ο τρόμος από τις περιγραφές των βασανιστηρίων ξεχνιέται λίγο από τα τραγελαφικά σχόλια των λογοκριτών-μελών της επιτροπής ελέγχου σεναρίων.

Πολυτεχνείου, της εισβολής στην Κύπρο, των πρώτων εκλογών και του δημοψηφίσματος του 1974. Ξεκινώντας από την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής την περίοδο της Δικτατορίας και καταλήγοντας στα αρχεία της «αποχουντοποίησης», η πληθώρα του υλικού -κυρίως χαρτώα εκθέματα, αλλά και μια καλή επιλογή οπτικοακουστικού υλικού της ΕΡΤ- απαιτεί χρόνο από τον επισκέπτη και

διάθεση να μάθει. Οι στάσεις κατά την περιήγηση είναι απαραίτητες, και οι δικές μας έγιναν στις προθήκες με το αρχειακό υλικό για την προπαγάνδα της Δικτατορίας, η οποία επεδίωκε να προβάλει το «εθνοσωτήριο» έργο της και να αντικρούσει τις κατηγορίες των «αντεθνικών δρώντων» με αφίσες, μπροσούρες, γιορτές και πληρωμένα δημοσιεύματα στον ξένο τύπο. Όσο για τον τρόπο από τις περιγραφές των βασανιστηρίων που υπέστησαν όσοι είχαν αντιδικτατορική δράση, την εξορία και την καταγραφή των νεκρών του Πολυτεχνείου, ξεχνιέται λίγο από τα τραγελαφικά σχόλια των λογοκριτών-μελών της επιτροπής ελέγχου σεναρίων και θεατρικών έργων, και την ασυνάρτητη λίστα του 1967, που περιλαμβάνει τα 667 «κομμουνιστικά, φιλοκομμουνιστικά και επικίνδυνα για το ήθος της νεότητας» βιβλία περιοδικά και εφημερίδες.

Ανεβαίνοντας έναν όροφο ακόμη, τον κόσμο των δημόσιων αρχείων διαδέχεται εκείνος των βιβλίων και περιοδικών, καθώς η ΕΒΕ άνοιξε τα αρχεία της για να αφηγηθεί την πνευματική πορεία της χώρας την ίδια περίοδο (1967-περίπου 1980). Από το «γύψωμα» των πρώτων χρόνων της απολυταρχικής επιβολής έως την υπόγεια εκδοτική άνησση που εκδηλώθηκε αργότερα αλλά διακόπηκε βίαια κατά τη σκοτεινή περίοδο της διακυβέρνησης Ιωάννη, και από εκεί στην εκδοτική άνησση της Μεταπολίτευσης και το περιεχόμενο της, η ΕΒΕ δίνει τον σφυγμό της εποχής μέσω μιας αναγνωστικής περιδιάβασης. Τι δείχνει, παραδείγματος χάριν, για την ελληνική κοινωνία και τη δημοκρατική μετάβαση η πορεία από την υπερπολιτικοποίηση στην επικράτηση της λογοτεχνίας, την ανακάλυψη της λατινοαμερικής μυθιστοριογραφίας, της λογοτεχνίας του φανταστικού και των κόμικς;

Η «Τομή '74. Από τη δικτατορία στη δημοκρατία» είναι τελικά μια έκθεση που περιγράφει πολύπλευρα μια κρίσιμη δεκαετία μεταβάσεων για την Ελλάδα, και η τομή του τίτλου εντέλει δεν κόβει τον χρόνο, αλλά ενώνει μεταξύ τους γνώστα και άγνωστα κομμάτια μιας πορείας που συνεχίζεται.

☎ Διάρκεια έως 31/12.

ΑΤΖΕΝΤΑ

• **Η σπουδαία** ερμηνεύτρια Ελένη Τσαλιγοπούλου μαζί με ένα σχήμα εξαιρετικών και ευέλικτων μουσικών ταξιδεύουν στη Σάμο, στο πλαίσιο της καλοκαιρινής τους περιοδείας, για να χαρίσουν για ακόμη μία φορά στο κοινό μια αξέχαστη βραδιά με λαϊκά, ρεμπέτικα, παραδοσιακά, κλασικά και νεότερα τραγούδια, αλλά κι εκείνα που αγαπήσαμε με τη φωνή της σε πρώτη εκτέλεση. Στις 9 μ.μ. Πλατεία Πυθαγόρα. Είσοδος ελεύθερη.

• **Ο καταξιωμένος** τζαζίστας Δημήτρης Καλατζής έρχεται στο Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου για να παρουσιάσει κομμάτια της τζαζ μουσικής εμπνευσμένα από τους κορυφαίους δημιουργούς Μάνο Χατζιδάκι και Μίκη Θεοδωράκη. Το πλούσιο συναυλιακό του πρόγραμμα περιλαμβάνει για πρώτη φορά τη δική του προσωπική «μετάφραση» σε τραγούδια του Βασίλη Τσιτσάνη. Στις 9.30 μ.μ. Μικρό θέατρο Αρχαίας Επιδαύρου.

• **Η Ζωή Χατζηπαντωνίου** παρουσιάζει στο Φεστιβάλ Αθηνών την παράσταση «Amalia melancholia, η βασίλισσα των φοινίκων», εμπνευσμένη από τη γυναίκα που στιγματίστηκε για την απεικόνιση της αλλά χάρισε στην Αθήνα τον Εθνικό Κήπο. Ενα βαθιά μελετημένο έργο γύρω από το πρόσωπο της βασίλισσας Αμαλίας, έρχεται να συγκινήσει και να προβληματίσει το κοινό. Στις 9 μ.μ. Ευμολπίδων 45, Γκάζι (φωτογραφία).

• **Η αλληγορική** μουσική παράσταση «Τεχνιτή εμπιστοσύνη», που παρουσιάζεται στο πλαίσιο του προγράμματος «Όλη η Ελλάδα ένας πολιτισμός», σε σκηνοθεσία Αλέξανδρου Ευκλείδη και λιμπρέτο Αλέκου Λούντζη, αφορά μια αναμέτρηση που διεξάγεται στο αχατογράφητο πεδίο συνάντησης μεταξύ τεχνητής και συναισθηματικής εμπιστοσύνης. Στις 8.30 μ.μ. Αρχαίο θέατρο Πλευρώνας, Μεσολόγγι.

• **Ο ταλαντούχος** και ρομαντικός Γιώργος Ρους ανεβαίνει στην τάρτα του Gazarte, παρέα με την μπάντα του, για να τραγουδήσει πολυσυγγραμμένα κομμάτια και να ταξιδέψει για το κοινό με τις ιστορίες που κρύβονται πίσω από αυτά. Μαζί του στη σκηνή ο Μάξιμος Δράκος στο πιάνο και ο Γιάννης Αγγελόπουλος στα τύμπανα. Ωρα προσέλευσης 8 μ.μ. Βουτών 34, Γκάζι.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΠΑΝΗ
elenisabani9@gmail.com